

Hoe krijgen we 'millennials' de loge in?

Onze hoop in bange dagen

Donato Ranzato

Niet alleen in Nederland maar in bijna alle maçonnieke jurisdicties wereldwijd zien we een verlangen om de doelgroep 'mannen en vrouwen onder de 40' te bereiken. Veel loges, maar ook de commissie Marketing & pr van het Grootoosten der Nederlanden, vragen zich bijna wanhopig af wat deze 'millennials' willen, hoe je met hen kan communiceren en hoe je ze kan bereiken. Om deze doelgroep te interesseren om tot de vrijmetselarij toe te treden, horen we nu steeds sterker wordende geluiden dat we de vrijmetselarij dienen te veranderen. Of dat we er op zijn minst voor moeten zorgen dat de vrijmetselarij zich zo ontwikkelt dat ze aantrekkelijker wordt voor deze millennials. In dit artikel betoog ik dat dit het domste is dat we kunnen doen om deze doelgroep te bereiken.

De millennials bereiken is eigenlijk heel simpel. Het is namelijk hetzelfde als wat we dienen te doen om de niet-millennials te bereiken. Namelijk, dat de broeders en zusters weer vrijmetselaren worden (die actief de koninklijke kunst beoefenen en bestuderen) en dat loges weer bijzondere plekken worden (waar je een unieke en verheven ervaring krijgt). Wat biedt de vrijmetselarij? Op het laagste niveau biedt de vrijmetselarij een groep moderne mensen met tijdloze waarden. In deze tijd zijn dit soort mensen niet alleen zeer nodig maar ook zeer gezocht. Door ons te richten op een bepaalde groep, en eentje die wordt gekozen uitsluitend op niets anders dan hun leeftijd, en ons aan te passen aan wat wij denken dat hun vermeende interesses zijn, in een weloverwogen poging om de broederschap makkelijker, toegankelijker, aantrekkelijker en relevanter voor die groep te maken, bereiken we precies het tegenovergestelde. Wij zijn inderdaad moderne mensen met tijdloze waarden. We zijn inderdaad - ook voor millennials - zeer nodig en zeer gezocht. Maar we stellen onszelf niet de juiste vragen. Hoe we ons richten op millennials is als een knul die zijn vriendengroep verlaat om zich geheel te richten op een nieuw meisje. Hij verandert zichzelf naar iemand waarvan hij denkt dat zij ernaar op zoek is. Maar daardoor maakt hij haar zeer ongemakkelijk en vervreemdt hij zichzelf van zijn vrienden. Zowel zijn vrienden als het nieuwe meisje zien dat hij uit wanhoop probeert iets te zijn wat hij niet is. Uiteindelijk eindigt deze knul alleen. Zijn vrienden kennen hem niet meer en het meisje vind hem onecht. We hoeven de vrijmetselarij niet 'relevant' te maken, omdat de vrijmetselarij al relevant is.

We hoeven de vrijmetselarij niet aantrekkelijker en laagdrempeliger te maken. We hoeven de vrijmetselarij ook niet makkelijker te maken. Alles wat de moeite waard is, is het waard om er moeite voor te doen. Door ons op de verkeerde dingen te concentreren, maken we de broederschap slechter en verspillen we juist kansen. Er is niets 'fout' met de vrijmetselarij. We dienen juist de dingen die we doen, nog beter te doen. Vrijmetselaren dienen weer voorbeelden te zijn van moreel hoogwaardige mensen en bakens van eeuwenoude wijsheid. Loges dienen weer bijzondere en 'heilige' plaatsen te worden waar men een unieke, tijdloze ervaring krijgt. We hebben geen specifieke groep nodig waar we ons door moeten laten goedkeuren of die ons vertelt wie we moeten zijn. We hebben de wijsheid, kracht en eerbied voor de koninklijke kunst nodig om te zijn wie we zijn. Die groep zal dan vanzelf onze goedkeuring zoeken. Wij zijn moderne mannen met tijdloze waarden. We zijn zeer nodig en zeer gezocht. Als we daaraan vasthouden, als we dat nastreven, dan zal ons probleem om nieuwe goede mensen aan te trekken geen probleem meer zijn.

Wanneer je praat met millennials die zijn toegetreden tot de vrijmetselarij dan hoor je dat dit is vanwege de tijdloze tradities, de broederschap, de exclusiviteit en natuurlijk de intrigerende 'geheimen'. De term 'exclusiviteit' heeft niks te maken met geld, maar met onze traditionele waarden. Mensen worden niet lid omdat we hip en trendy zijn. Mensen worden ook niet lid om andere mensen te ontmoeten. Waarom zou een millennial lid worden van een club wanneer hij/zij zittend op het toilet in tien minuten met de halve wereld bevriend kan raken? Het sociale karakter van de broederschap is voor millennials aantrekkelijk, maar alleen wanneer deze echt en authentiek is. Maar hoe gebroederlijk gaan vrijmetselaren nu met elkaar om? Hoe we ons presenteren via onze voorhoven, open dagen en websites zou misschien best iets beter en eigentijdser kunnen. Maar de koninklijke kunst hoeft zelf niet te moderniseren. Millennials waarderen juist authenticiteit. Daarom drinken ze ambachtelijk gebrouwen speciaalbiertjes, dragen ze anachronistische snorren en baarden, en eten ze organisch eten. Millennials zijn niet geïnteresseerd in kunstmatige dingen die ze na twintig jaar weer moeten weggooien. Ze willen spullen waar ze trots op kunnen zijn en die ze kunnen doorgeven aan hun kinderen. Dat is waarom ze ook zo geïnteresseerd zijn in tatoeages. Ze zijn bereid om zich zo aan iets te wijden dat ze het voor de rest van hun leven hebben. De waarden van de vrijmetselarij - met inbegrip van de archaische teksten, de oude gebouwen, de knorrige bejaarde meesters, de symbolen, de broederliefde - zijn dingen die ze waarderen omdat eerdere generaties deze niet hebben gewaardeerd en hebben laten versloffen of hebben vervangen door goedkope troep. De millennials verlangen naar echte connecties tussen mensen en positieve veranderingen in deze hedendaagse wereld van de vluchtige sociale media en kunstmatige digitale levens. Millennials worden lid van de vrijmetselarij omdat ze denken dat het een positieve morele aanwezigheid in de gemeenschap is. Maar helaas vaak wel wat onzichtbaar voor de buitenwereld. Het mysterie van de vrijmetselarij, gekoppeld aan een echte verbinding tussen mensen, is de beste manier om oprecht en op natuurlijke wijze jonge mannen en vrouwen aan te trekken. Maar niet alleen jonge, van alle leeftijden.

Wat bieden we nu? Zo zien vaak de eerste twee of drie jaar in het leven van een vrijmetselaar eruit. Ze worden benaderd door de feestcommissie van de loge. Die belooft de kandidaat de maan en de sterren. Maar eigenlijk zoekt de loge nieuw leden om de onderhoud van het pand te betalen en officieren van hun taak te ontlasten. De kandidaat gaat vervolgens in die drie jaar door de drie graden, die op die avond een mooie en bijzondere ervaring bieden, waarna de kandidaat amper instructie krijgt. Met als excuus dat het allemaal op hem aankomt. Als we bekijken hoe de vrijmetselarij nu eigenlijk wordt beoefend, dan dienen haar leden zich bezig te houden met het opvoeren van toneelstukjes en het opleveren, dan wel aanhoren, van amateuristische (maar goedbedoelde) lezingen om eigenlijk vooral onze gebouwen te betalen en continuïteit in het bestuur te waarborgen. Maar dit is niet waarom een millennial zou willen toetreden tot de vrijmetselarij. Die is op zoek naar de traditie, het ritueel en de filosofie. Die wil onderdeel zijn van iets dat hem of haar aanmoedigt een beter persoon te worden. Die wil de wereld en zichzelf via onze rituelen en filosofie beter leren kennen en begrijpen. Maar zouden dit niet de beweegredenen dienen te zijn van iedereen die geïnteresseerd is om toe te treden? Het probleem is dat we nu, of de ene kant op, of de andere kant op, doorslaan in onze wanhoop om nieuwe jongere leden te vinden. Of we behouden de status quo, doen de dingen zoals we zij altijd hebben gedaan, en wanneer mensen dat niet accepteren dan gaan ze maar weg. Of we gaan ons geheel veranderen om een nieuwe generatie aan te trekken.

Deze twee uitersten zijn nogal extreem. Voor mensen die de status quo appreciëren, is het vaak een excuus om niet de werkplaats opnieuw te schilderen, geen programma van instructie aan te bieden, geen begeleiding aan nieuwe kandidaten aan te bieden, vooral de focus te leggen op bouwstukken en de loge te behouden als een plaats waar jongere broers geïndoctrineerd worden om de vrijmetselarij te beoefenen op precies dezelfde manier als de oude garde dat leuk vindt. Of we eindigen met een lukrake poging om te moderniseren zonder enige echt inhoudelijke veranderingen waar oudere broeders door vervreemden en waar de jongere broeders niet door worden aangetrokken. Wat je tegenwoordig ook veel ziet, is dat mensen zich fixeren op onbelangrijke aspecten van de vrijmetselarij die zij foutief zien als levensbelangrijk voor de vrijmetselarij. Zo vinden veel vrijmetselaren dat het dragen van een rokkostuum essentieel is de vrijmetselarij. Dat een lid zich voor een bijzondere bijeenkomst gepast kleedt, is geen onredelijke eis. Maar dat dit een 19de-eeuws Leids studentententue is, is eigenlijk een beetje belachelijk. Voor millennials is de wereld een dorp geworden. Zij hebben een druk sociaal leven. Zeker wanneer ze ook nog een gezin hebben. Millennial-broeders en -zusters dienen het logeleven op zo'n manier te integreren in hun drukke sociale leven dat deze twee goed samengaan. Er is genoeg dat een loge kan doen om waardevoller te worden voor bestaande leden en gelijktijdig aantrekkelijk te worden voor nieuwe leden. Maar hiervoor dienen we het lef te hebben om heilige huisje omver te werpen en met een frisse blik naar de vrijmetselarij te kijken. Hoe belangrijk zijn wekelijkse lezingen? Hoe belangrijk is een historisch pand? Hoe belangrijk is een driegangenmaaltijd? Hoe belangrijk is een rokkostuum? Hoe belangrijk zijn broedermaaltijden na tien uur 's avonds? Hoe belangrijk is het dan een leerling of gezelschap een bouwstuk moet opleveren voor zijn voortgang?

Zoals ik in het begin al schreef, stellen we de verkeerde vragen. We spannen het paard achter de wagen. We zijn obsessief aan het nadenken over ledenaantallen en hoe we deze kunnen verhogen. Hoe toetreden laagdrempeliger kan worden. Hoe deelnemen aan de loge makkelijker kan worden. Maar wat we zouden moeten doen is ons weer committeren en focussen op onze kernwaarden. Mannen en vrouwen (jong en oud) doen mee als ze zien dat we:

1. in positieve zin zichtbaar zijn in onze gemeenschap,
2. trouw blijven aan onze waarden, en
3. een gastvrije en uitnodigende omgeving voor zelfverbetering aanbieden. Leden - vooral jonge - verlaten onze werkplaatsen omdat ze geen waarde vinden in wat de vrijmetselarij biedt. Leden doen mee en blijven lid omdat ze verrijkt worden door de ervaring. We dienen onze kernwaarden serieus te nemen en ons er (weer) op te focussen. Wanneer je googelt op 'vrijmetselarij' en 'kernwaarden' dan zie je dat we daar de mond vol van hebben. Wat voorbeelden:

"De leden van Liefde en Trouw delen een aantal kernwaarden. Ze bieden inspiratie voor het leven van alledag. We pogen de idealen te realiseren, die in dit plaatje staan. Als het nodig is met de voeten in de modder." (website loge Liefde en Trouw)

"De vrijmetselarij kent een aantal kernwaarden: De erkenning van een Hoger Beginsel, neutraal aangeduid als Opperbouwmeester des Heelals, De gelijkheid in wezen van alle mensen, leders recht om zelfstandig te zoeken naar waarheid, Ze zoekt op wat mensen verbindt, Ze is geen religie en is wars van dogma's." (website vrijmetselarij.blogspot.nl)

"Er zijn nu allerlei initiatieven gaande, ook weer wereldwijd, om mededogen, compassie en hoffelijkheid weer kernwaarden te maken bij zowel de jeugd als volwassenen." (website De Mystieke School)

"Belangrijke kernwaarden van de vrijmetselarij zijn: 'Ken uzelf' en 'Op u komt het aan'. Hiermee bedoelen we dat, als we de wereld willen begrijpen, we eerst bij onszelf moeten beginnen. Als we

zelf niet actief op zoek gaan naar antwoorden, zullen we niet vooruitkomen.” (website NGGV) “Vrijheid, verdraagzaamheid, broederschap, dit zijn de drie kernwaarden waarmee de vrijmetselarij kan worden gekarakteriseerd.” (website loge De Morgenster) Bovenstaande vermeldingen van kernwaarden zijn vrij magertjes. Waar zijn de maçonnieke waarden als broederliefde, naastenhulp, de waarheid, geloof, hoop, liefdadigheid, de vier kardinale deugden, wijsheid, kracht, schoonheid, niet-materiële beloningen, het helpen van broeders in nood, hun weduwen en kinderen, de verbetering van onszelf, goede mannen en vrouwen beter maken, de broederschap van de mens, vriendschap, respect, karakter, eer, eerlijkheid, geluk, het leiden van een goed leven? Dat is nogal wat, nietwaar? En dit zijn allemaal waarden die men in de vrijmetselarij vindt en waar je je via ons ‘bijzondere systeem’ verder in kan ontwikkelen. Vermoedelijk zal geen vrijmetselaar bovenstaande waarden ontkennen. En hopelijk zal geen vrijmetselaar de koninklijke kunst zo willen aanpassen dat bovenstaande waarden verdwijnen.

Bovenstaande lijst van waarden is behoorlijk indrukwekkend, misschien zelfs wel intimiderend. Gebruiken we misschien het aantrekken van de millennials als excuus om de vrijmetselarij voor onszelf makkelijker te maken. Immers, indien een goede vrijmetselaar iemand is die zich bovenstaande waarden heeft eigen gemaakt en deze actief uitdraagt, kunnen we onszelf dan nog wel zien als een goede vrijmetselaar? Of dienen we misschien nog meer aan onszelf te werken, ondanks dat we al twintig jaar lid zijn en imposante titels en functies hebben? Wanneer we bovenstaande waarden elke dag en elke logebijeenkomst zouden uitdragen, en leden een ervaring zouden bieden waardoor zij zich deze waarden ook eigen kunnen maken, dan worden we niet alleen aantrekkelijk voor millennials, maar stoppen we ook gelijk de leegloop van deze groep uit onze loges. Veranderen om millennials aan te trekken? Ja, maar dan door de vrijmetselarij weer oprecht, authentiek en waardevol te maken. Veranderen om de vrijmetselarij hipper, moderner, laagdrempeliger en gemakkelijker te maken? Nee, daarmee jagen we de millennials juist weg, en ook nog eens veel van de broeders zelf. (Zie ook de website www.mystiekeschool.nl)

>> ‘Millennials’ vormen een vitaal onderdeel van de grote stadscultuur.

Bron: Thoth 2017-5 (met toestemming van de redactie van Thoth) www.ritusentempelbouw.nl